

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 469. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356573936/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

draget helt ind, og han skrev sin *Mystik* (fire Bind 1836—42), den mest forrykte Bog, som den tyske Romantik har frembragt.

Jo dybere Görres kom ind i Hekse- og Trolddomsvæsenet, des uhyggeligere blev hans eget Væsen. Han troede, at han selv var besat af den onde Aand, og klagede f. Eks. engang over, at Djævelen, der ikke taalte Indgreb i sit Magtomraade, havde ranet ham et Haandskrift — der senere genfandtes i hans Boghylde.

Paa den Tid da Kölner Stridighederne udbrød, optraadte Görres som de romersk Sindedes Ordfører overfor det præjisiske Ministerium; han benyttede under den lidenskabelige Pennesfejde som de katolske Rhinlandes Talsmand mod Protestantismen Bibelens Stil: Modstanderne var ham en Øgleynge; den præjisiske Stat syntes ham besjælet af en ond Dæmon, der i afgørende Øjeblikke steg op af Staten som af en Dyndgrav. Han betegnede hin Dæmon som den stive Knokkelmand, «hvem man beviser for megen Ære, naar man kalder ham en Aand»; thi, siger han, det er den samme, der i vore Oldeforældres Tid i den præjisiske Hær førte den Stok, som kunde prygle syv Rygge paa én Gang.

Denne Fejde indbragte Görres Beundring fra de franske Katolikers Fører, Grev Montalembert. I det katolske Tyskland blev han prist som en Kirkefader; man kaldte ham «den katolske Luther». Det lykkedes ham at drage den bayerske Regering med ind i Bevægelsen; den gav Pressen frie Tøjler overfor det protestantiske Præjsen, og Görres' Haab gik ud paa, at Bayern skulde optage Kampen som katolsk Stormagt.

Han nægtede sig ikke noget Udbrud af religiøs-politisk Troesiver, gik f. Eks. saa vidt som til at bruge det Kraftudtryk, at Regeringerne ved at tillade blandede Ægteskaber tvang den katolske Ægtefælle til «at opdrage dobbelte Bastarder», og det skønt Kongen af Bayern var Søn af en protestantisk Moder og selv levede i blandet Ægteskab.

Da senere Striden udbrød angaaende Ægtheden af Kristi hellige Kjortel i Trier, var han henrykt over at det lykkedes at sætte en Valfart til den hellige Kjortel i Scene, i hvilken Rhinlænderne for at ærgre de protestantiske Præjsere deltog i et Antal af en Million. For Görres var Valfarten til Trier «den sejrende Kirkes Triumf». Tvivlen om det hellige Klædebons Ægthed og den Indvending, at der jo ogsaa andensteds fore-

vistes saadanne Klædninger afviste han med at henpege til den underfulde Mangfoldiggørelse af Brødet i det nye Testamente.*)"

Formens fuldstændige Uafhængighed af Indholdet, som Romantiken havde forkyndt i Digtekunsten, blev af Gentz udøvet i Politiken. Ligesom Kleist paa nogle Punkter svarer til Mérimée, har Gentz nogle Træk, der minder om Talleyrand. Som moden Mand havde han kunnet sætte under sit Billede, hvad Metternich satte under sit: Kun ingen Patos! — Han er den haandgribelige Personliggørelse af den romantisk-ironiske Genialitet, *Lucinde's* menneskeverdne Aand. Helt udpræget bliver han først efter sit 40de Aar, da paa de napoleonske Kriges og Omvæltningers Tid Diplomatiets Virksomhed fulgte, og da Løsenet blev Reaktion, det vil sige Ro, Ro for enhver Pris, Slukning af alle Europas Ildebrande, Hvile, dyb Hvile for alle Europas Trætte og Syge og til Kræfter Kommende, og da al Bestræbelse derfor som i en Sygestue gik ud paa at bringe Urostifterne af Vejen og saa lydløst som muligt forhindre Larm og Spektakel. «Gentz forstod,» siger Gotschall, «at give den officielle Kundgørelses-Stil hin usigelige Fernis, hin klassiske Glatbed, hin olympiske Højhed, der urørt af de Dødeliges Skæbner ikke lod nogen Draabe Nektar og Ambrosia gaa tilspilde af Gudeskaalen, om saa end Blodet flød i Strømme i de lavere Egn. Denne fornemme Gliden hen over de smaa Anstød, ved hvilke Nationer splintredes og knustes, gav Datidens Enevoldsmagts-Politik et blidt, yndefuldt Udtryk. Man hørte kun Pustet, ikke Knaldet; det var den lydløse Myrden med en Vindbøsse.»

Man forfægtede udadtil Legitimitetens Grundsætning. I Virkeligheden var det Hykleri; i Virkeligheden var man yderst lidet lovtro, naar Ens Interesser hød En det Modsatte. I saa Tilfælde gik det ganske til efter Goethes Ord: «Ingen er mere legitim end den, som kan hævde sig.» Den Sag, man forfægtede, var altsaa ikke nogen god. Men selv en slet Sags Forvarer faar Interesse, ifald han besidder et fremragende Talent. Og Gentz var lutter Talent. Med Rette siger Varnhagen om ham: «Aldrig er det tyske Skolestøv blevet hvirvlet iverjret med større Glans, aldrig har den pedantiske Kraft slaet ud i yppigere Fylde.»

Friedrich v. Gentz blev født i Breslau 1764 af borgerlige For-

*) Sepp: *Görres und seine Zeitgenossen*. Nördlingen 1877.